

AHMET
REFİK
ALTINAY

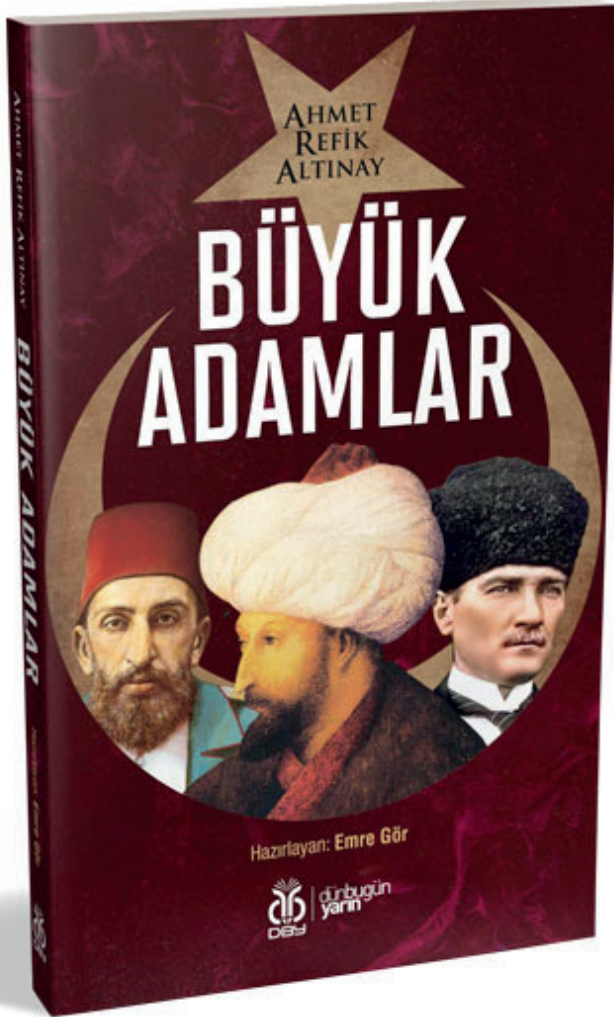
BÜYÜK ADAMLAR

Hazırlayan: **Emre Gör**

dünbugün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün” den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2026, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 501

Araştırma-İnceleme: 48

ISBN 978-625-8686-13-5

Sertifika No: 52315

1. Basım: İstanbul, 2026

Müellif: Ahmet Refik Altınay

Hazırlayan: Emre Gör

Yayın Yönetmeni: İrfan Güngörür

Kapak/Mizanpaj: DBY Ajans

Baskı/Cilt:

Birlik Baskı Ozalit San. Tic. Ltd. Şti.

(Sertifika No: 52846)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Ahmet Refik Altınay

Büyük Adamlar

/ Hazırlayan: Emre Gör (Dr.)

İstanbul: DBY Yayınları, 2026.

198 s. ; 12,0 x 19,5 cm (DBY Yayınları ; No. 501) ___ Dizin var.

ISBN 978-625-8686-13-5

1- Tarih 2- Önemli Şahsiyetler

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI

Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4

Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul

www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Ön Söz..... 9

Ahmet Refik Altınay ve “Büyük Adamlar”ı..... 13

BÜYÜK ADAMLAR

Milletimiz, Vatanımız 21

Çehâr-Yâr ve Büyük İmamlar 24

Ebu Bekir Sıddık (Radiyallahu Anh)..... 24

Hazret-i Ömer (Radiyallahu Anh) 25

Hazret-i Osman (Radiyallahu Anh)..... 26

Hazret-i Ali (Radiyallahu Anh)..... 27

Hazret-i Hüseyin (Radiyallahu Anh)..... 29

Hazret-i İmam-ı Azam Ebu Hanife 30

Mücahitler 31

Hazret-i Hamza (Radiyallahu Anh)..... 31

Ebu Eyyûb el-Ensari (Radiyallahu Anh)..... 32

Hâlid bin Velîd (Radiyallahu Anh)	33
Sa'd bin Ebi Vakkas (Radiyallahu Anh)	34
Ebu Ubeyde bin Cerrah (Radiyallahu Anh).....	34
Büyük Halifeler	36
Ömer bin Abdülaziz.....	36
Harun Reşid.....	37
Me'mun	37
Ebu Müslim Horasani.....	38
Abdurrahman-ı Salis [III. Abdurrahman]	39
Abdurrahman Gafiki	40
Musa bin Nusayr, Tarık bin Ziyad	41
Büyük Türk Hükümdarları	42
Celâleddin Harzemşah.....	42
Selâhaddîn Eyyûbî.....	43
Kılıç Arslan.....	44
Ertuğrul Bey.....	45
Osman Bey	46
Orhan Bey	47
Şehzade Süleyman Bey	48
Şehzade Alaaddin Bey	49
Gazi Hüdavendigâr	49
Sırp Sındığı Muharebesi.....	50
Kosova'da Gazi Hüdavendigâr	52
Yıldırım Bayezid	52
Fatih Sultan Mehmed.....	54
Yavuz Sultan Selim.....	55
Kanuni Sultan Süleyman	57
İkinci Sultan Mahmud.....	58

Turan Serdarları	59
Cengiz	59
Hülâgû	60
Timur Lenk	61
Emir Nevruz.....	62
Deniz Kahramanları	63
Barbaros Hayreddin.....	63
Turgut Reis	64
Seydi Ali Reis.....	65
Büyük Âlimler ve Sanatkârlar	67
Zembilli Ali Efendi.....	67
İbn Kemal	68
Ebussuud Efendi.....	69
Mimar Sinan	70
Kâtip Çelebi	71
İbrahim Müteferrika	72
Vezirler	73
Sokollu Mehmed Paşa.....	73
Kuyucu Murad Paşa.....	74
Tiryaki Hasan Paşa.....	75
Kara Mehmed Paşa.....	76
Köprülü Mehmed Paşa	77
Fazıl Ahmed Paşa	78
Fazıl Mustafa Paşa.....	79
Nevşehirli İbrahim Paşa.....	80
Cezzar Ahmed Paşa	81
Alemdar Mustafa Paşa.....	81

Mustafa Reşid Paşa.....	83
Kırım Muharebesi	84
Midhat Paşa.....	85
Osmanlı-Rus Harbi.....	87
10 Temmuz, Trablusgarp.....	87
Balkan Harbi.....	89
Büyük Harp [I. Dünya Savaşı]	90
Türk İstiklal Harbi.....	91
Vatanını Sev.....	92
Dizin	95
Tıpkıbasım	99

Ön Söz

Modern Türk tarih yazıcılığının en velut ve özgün isimlerinden biri olan Ahmet Refik Altınay (1880-1937), imparatorluktan cumhuriyete geçiş sürecinin entelektüel köprülerinden biridir. Askerî disiplinle yoğrulmuş araştırmacı kimliğini, geniş kitlelere tarih sevdiren edebî üslubuyla ustalıkla birleştiren Ahmet Refik, sadece bir kronikçi değil, aynı zamanda toplumsal hafızayı yeniden inşa eden bir “tarih mimarı” olarak nitelendirilebilir.

Elinizdeki bu kitap, Ahmet Refik Altınay’ın 1923 (Rumi 1339/Hicri 1341) yılında yayımlanan ve geçiş döneminin düşünce dünyasını en berrak haliyle yansıtan “Tarih Dersleri” serisine ait “Büyük Adamlar” adlı kitabıdır. Bu kitap Ahmet Refik’in “Türkiye Tarihi”, “Umumi Tarih” ve “Büyük Tarih-i Umumi” ile birlikte okullarda okutulmak üzere hazırlanan tarih dersleri serisinin bir parçasını oluşturur. Henüz harf

inkılâbının gerçekleşmediği dönemde Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınan bu eserin temel gayesi, Osmanlı geleneksel anlatısından uzaklaşarak, yeni kurulan devletin ihtiyaç duyduğu “makbul vatandaş” profilini biyografik metinler aracılığıyla inşa etmektir.

Ahmet Refik’in bu eserlerde izlediği yol, Türk tarih yazımında biyografik yaklaşımın dönüştürücü gücünü kanıtlar niteliktedir. O, anlatısını birinci el kaynaklara ve Osmanlı arşiv belgelerine dayandırarak dönemin popüler yazarlarından ayrılmış; aynı zamanda ağır terkiplerden kaçınan yalın Türkçesi ile tarihi, sistemli bir mektep kitabı formuna sokmuştur. Ahmet Refik’in tarihçilik vizyonu, geleneksel dinî hassasiyetler ile yeni cumhuriyetin milliyetçilik ve ilerleme ideallerini aynı potada eritebilen sentezci bir karakter sergiler. Bu bağlamda eser; Hz. Ömer’den İmam-ı Azam’a, Cengiz Han’dan Kanunî’ye, İbrahim Müteferrika’dan Midhat Paşa’ya uzanan bir çizgide ahlakî temelleri, cihan hâkimiyetini ve modernleşme süreçlerini iç içe işler. Bu tarihsel akışın finali ise Millî Mücadele’nin lider kadrosuyla yapılarak anlatı, bir “vatan sevgisi” formuna bağlanır.

1933 Üniversite Reformu sonrası akademik tasfiyeye uğraması ve hayatının son dönemini maddî-manevî güçlüklerle geçirmesi, Ahmet Refik Altınay’ın Türk tarih yazıcılığına sunduğu katkının değerini eksiltmemiştir. Her ne kadar dönemin bazı çevrelerince “vulgarizatör” (basitleştirici) olarak eleştirilse de, Ha-

lil İnalıcık gibi modern tarihçiliğin duayenleri tarafından Osmanlı tarihçiliğinin büyük öncülerinden biri olarak kabul edilmiştir. Tarihte iz bırakmış insanları yeni nesillere birer “ibret” ve hizmet” örneği olarak sunan Ahmet Refik Altınay’ın bu kitabı, “tarihin soğuk yüzünü” edebî bir üslupla ısıtan bu “tarih mimarının” mirasını yeniden hatırlatmaktadır.

Dr. Emre Gör
İstanbul, 2026

BÜYÜK ADAMLAR

احمد رفیق

بُيُوكْ اَازَمَلَرُ

ابتدائیہ لیسارہ مخصوصہ

دورۂ اولیٰ — ایکٹیو صنف

برخی طبی

قاسم سلطان احمد

طابع و ناشری : کتابخانہ علمی
۸۱ - باب عالی جادسی ۸۱

شہزادہ یانی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ سی

۱۳۳۹ - ۱۹۲۳

Milletimiz, Vatanımız

1. Vaktiyle âlem bu gördüğünüz gibi değildi. Değişe değişe bu şekle girdi. İnsanlar okudular, yazdılar, fikirlerini değiştirdiler, memleketlerini yönettiler, bugünkü hale geldiler. İşte âlemin nasıl değiştiğini, insanların nasıl ilerlediklerini bize tarih öğretir.

2. Bir memlekette oturan insanlar bir aile gibidir. Hepsine birden millet denir. Milletın oturduğu ve yaşadığı toprak vatanıdır.

Milletimiz Türk milletidir; dilimiz Türkçedir. Vatanımız Türkiye'dir.

Türkiye'den başka yerlerde de Türkler vardır; hepsi de Türkçe konuşurlar.

3. Biz Türkler, İslam'ız. Peygamberimiz Hazret-i Muhammed (S.A.V.)'dir. Başka milletlerden de İslamlar vardır: Araplar, Arnavutlar, Boşnaklar, Tatarlar.

Bütün İslam milletleri içinde, Müslümanlığa en çok hizmet eden, Türk milletidir.

4. Her millet kendini bir türlü idare ettirir: Kiminde padişahlara, kiminde imparatorlara, kiminde krallara. Bizde kendini, millet idare eder. Vekillerini namuslu ve bilgili adamlardan seçer. Bunlar bir mecliste toplanırlar. Bu meclise Türkiye Büyük Millet Meclisi derler. Bu meclis, bizim hükümetimizdir. Bunun için hükümetimize Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti, devletimize de Türk Devleti derler. Türk Devleti, Türk vatanının her köşesinin hâkimidir.

5. Bizden başka, bizim dinimizde birçok devletler de vardır. Fakat en kuvvetlisi Türk Devleti'dir. Devletimizin tarihini bilmemiz lazım olduğu gibi, onların da tarihlerini bilmeli, onlarla dost ve kardeş gibi yaşamalıyız.

6. Dinimize, milletimize, vatanımıza hizmet eden pek çok büyük adamlar vardır. Bunların kimi ilmiyle, kimi marifetiyle, kimi kılıcıyla hizmet etmişlerdir. Peygamberimizden sonra dinimize hizmet edenler içinde dört büyük zat vardır ki, onlar Peygamberimizin en sevgilileridir. Onlara “Çehâr-Yâr” derler. Dinimize kılıçlarıyla hizmet eden birçok halifeler, yani Peygamber'den sonra gelen vekilleri, birçok mücahitler, büyük Türk hükümdarları, serdarları, paşaları, ilimleriyle, marifetleriyle milletimizi yükselten birçok âlimler ve sanatkârlar vardır. Biz de onlar gibi, dini-

Dizin

A

Abdurrahman Gafiki 40
Abdurrahman-ı Salis 39
Abdülmecid Efendi 91
Ahmet Refik Altınay 9, 10,
11, 13, 14, 15, 18
Akşemseddin 32
Alemdar Mustafa Paşa 81,
82
Anadolu Hisarı 53
Asakir-i Mansure-i
Muhammediye 58

B

Balkan Harbi 89
Barbaros Hayreddin Paşa 63
Budin 76
Büyük Harp 90, 92, 93

C-Ç

Celâleddin Harzemşah 42
Cengiz Han 10, 17, 59
Cezzar Ahmed Paşa 81
Çehâr-Yâr 22, 24

D

Dördüncü Sultan Mustafa
81
Dumlupınar 91

E

Ebu Bekir Sıddık 24
Ebu Eyyüb el-Ensari 32
Ebu Müslim Horasani 38
Ebussuud Efendi 69, 70
Ebu Süfyan 31
Ebu Ubeyde bin Cerrah 34
Edirne 48, 51, 52, 54, 71,
89, 90, 91

Ehl-i Salib 44, 45
Emir Nevruz 62
Endülüs 39, 40, 41
Ertuğrul Bey 45

F
Fatih Sultan Mehmed 15,
32, 54, 55, 67
Fazıl Ahmed Paşa 78, 79
Fazıl Mustafa Paşa 79
Fransa 37, 40, 53, 57

G
Gazi Hüdavendigar 49, 50,
52
Gazi Osman Paşa 87
Girit 77, 78, 79
Gülhane Hatt-ı Hümayunu
83

H
Hâlid bin Velid 33
Harun Reşid 37
Hülâgû 60, 61
Hz. Ömer 10, 17

I-i
II. Meşrutiyet 17
İbn Kemal 68, 69
İbrahim Müteferrika 10,
17, 72
İkinci Sultan Mahmud 58, 82
İmam-ı Azam Ebu Hanife
30
İsmet Paşa 91

K
Kanuni Sultan Süleyman 57,
63, 64, 65, 69, 70, 73
Kara Mehmed Paşa 76
Kâtip Çelebi 71, 72
Kılıç Ali Paşa 74
Kılıç Arslan 44, 45
Kırım Muharebesi 84
Köprülü Mehmed Paşa 77,
78
Kur'an-ı Kerim 26, 27, 28,
61
Kuyucu Murad Paşa 74

L
Lale Devri 14

M
Meclis-i Mebusan 86
Me'mun 37, 38
Midhat Paşa 10, 17, 85, 86
Mimar Sinan 70, 71
Musa bin Nusayr 40, 41
Musa Paşa 84, 85
Mustafa Kemal Paşa 17, 91
Mustafa Reşid Paşa 17, 83, 84

N
Nevşehirli İbrahim Paşa 80

O-Ö
Orhan Bey 47, 48, 49, 50
Osman Bey 46, 47, 49
Osmanlı-Rus Harbi 87
Ömer bin Abdülaziz 36

R
Rumeli Hisarı 54

S-Ş
Sa'd bin Ebi Vakkas 34
Selâhaddin Eyyûbî 44
Seydi Ali Reis 65
Sırp Sındığı Muharebesi 50
Sivastopol 84
Sokollu Mehmed Paşa 73
Süleymaniye Camii 57
Şah İsmail 56
Şarlman 37
Şehzade Alaaddin Bey 49
Şehzade Süleyman Bey 48

T
Tarık bin Ziyad 41
Timur Lenk 61

Tiryaki Hasan Paşa 75, 76
Turgut Reis 64, 65
Türkiye Büyük Millet
Meclisi 22, 91

Ü
Üçüncü Sultan Ahmed 80
Üçüncü Sultan Selim 81

V
Vahdeddin 17, 91

Y
Yavuz Sultan Selim 55, 67,
68
Yezid 29
Yıldırım Bayezid 52, 53, 61

Z
Zembilli Ali Efendi 67, 68

BÜYÜK ADAMLAR

احمد رفیق

بُيُوكْ اَازَمَلَرُ

ابتدائیہ لیسارہ مخصوصہ

دورۂ اولیٰ — ایکٹیو صنف

برخی طبی

قاسم سلطان احمد

طابع و ناشری : کتابخانہ علمی
۸۱ - باب عالی جادسی ۸۱

شہزادہ یانی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ سی

۱۳۳۹ - ۱۹۲۳

عبرت آل . وطنك چكديكى فلاكتلى كوزيكك اوكنه كتير ،
اونلرى تعميره چاليش . فلاكتدن ييلما ، فلاكته كوكس كر . سن ده
ملتلك بويوكلكنى كوستر . ملتلك آناطولوده كوستردىكى قهرمانلنى
اونوتما . شهيدلريكه وغازيلريكه دعاالر ايت .
وطنكده ياشايان دينداشلر كله قادهش اول ، اونلرله دائماسه وئيش .
اونلرله دائما چاليش . وطن قوتله قورونو . قوت ده برلكله اولور .

احمد رفيق بكك سائر اثرلى

اشرائيه ولسلر ايجين :

بويوك آداملر	(دوره اولى - ايكنجى صنف)
توركيا تاريخى	(دوره متوسطه - برنجى صنف)
توركيا تاريخى	(دوره متوسطه - ايكنجى صنف)
عمومى تاريخ	(دوره عاليه - برنجى صنف)
عمومى تاريخ	(دوره عاليه - ايكنجى صنف)

عاليه صنفلى ايجين :

تاريخ عمومى (قرون وسطى)

عاليه صنفلى ايجين :

بويوك تاريخ عمومى ۶ جلد (قرون وسطى نهايته قدير)
تاريخ مدنيت ۳ جلد (سينيوسدن ترجمه)

توركيا تاريخى

اسلاميتدن اول توركلر ، اسلاميتدن چوئوكرا توركلر ،

سلچوق توركلرى ، عثمانلى توركلر

اك يكي وغير مطبوع وثيقهله نظر آ احمد رفيق بك طرفندن يازيلان بو اثر ياقينده نضر
ايديلهچكدر . (توركيا تاريخى) ايكي بويوك جلد تشكيل ايدىچكدر . هر جلد ايكي كتابدن
متشكلدر . طبعى ورسلىر غايت نفيسدر .

بسله ين وبويوتن وطنكدر. اوکا دشمن آياغي باصديرما. وطنك كوزهل
باغلريني، شيرين باغچه لرني، يشيل اورمانلريني، كوموش كبي آقان
ايرماقلريني، اولو جامعلريني، مبارك تربهلريني قورومق ايچين كوكسكي
سپر ايت.

وطنم پك بويوكدي، دنيا نك اك كوزل يريدي. بويوك حربدن
صوكره آلزندن برجوق ينلر آيندي. فقط بويرلر قلباً بزه باغلدر. حياتم،
تاموسنم زده اورايه باغلدر. وطنمزي بويولتهن، قهرمان غازيلريمز،
جسور عسكترلريمزدردر. اونلرك ايشله دكلري اي ايشلري بيل، سن ده
اونلر كبي اولمايه چاليش.

۲. بيل كه، دنيا ده علم اولما دجه، معرفت اولما دجه، ياشامق قابل
دكلدر. اجدائمز كوزل وطنمزي بوسايه ده بويولتديلر. سن ده بيلكي
صاحبي اولمايه باق، اونلر كبي وطنكه خدمت ايت. كيجه كوندوز
چاليش.

ملتكي سو. مسلمانلق ايچين اوغراش. طراباس فلاكتني، بالقان
محاربه سني، بويوك حربك مصيبتلريني، سه ورمعا هده سني، مملكت مزده كي
روملردن، بوتون خريستيانلردن كوردكز فناقلري اونوتما.

۳. شوني ده بيل كه، دشمندن اوج آلمق، بيلكي ايله، چالشمق
اولور. ملتكك تاريخني اوقو. آتالريك بويوكلكني كور. اونلردن

ملتيمز، وطنم

۱. وقتيله عالم بو كوردوكز كبي دكلدي. دكيشه دكيشه بوشكله
كيردي. انسانلر اوقوديلر، يازديلر، فيكرلريني دكيشديرديلر، مملكتلريني
بويولتديلر، بوكونكي حاله كلديلر. ايشته عالمك ناصل دكيشديكني،
انسانلرك ناصل ايلريله دكلريني بزه مارمخ اوكره تير.

۲. بر مملكتده اوطونان انسانلر بر عائله كيدر. هپسنه بردن
ملت ده نير. ملتك اوطوردوغی وياشادينی طوپراق وطنی در.

ملتيمز نورك مني در؛ ديلز نوركيم در. وطنم نوركبادر.
توركيدان باشقه يرلرده ده توركلر واردرد، وهپسي ده توركجه
قونوشورلر.

۳. بز توركلر، اسلامز. پيغمبريمز حضرت محمد (ص.ع) در.
باشقه ملتاردن ده اسلاملر واردرد: عربلر، آرناوودلر، بوشناقلر،
آتاتارلر. بوتون اسلام ملتلر ايچنده، مسلمانلغه اك چوق خدمت ايدن،
قومك مني در.

احمد رفیق

تاریخ دَرَسِ سَلَرِی

بُیُولُ آدَامِلَرِ

ابتدائی مکتبہ لیسہ رک دورہ اولی ایکنہی صنفہ نہ خصوص اولی
اوزہ صول پروگرامہ کورہ ترتیب ایملشدہ .

طابع و ناشری : کتابخانہ صلی

۸۱ - باب عالی جادی - ۸۱

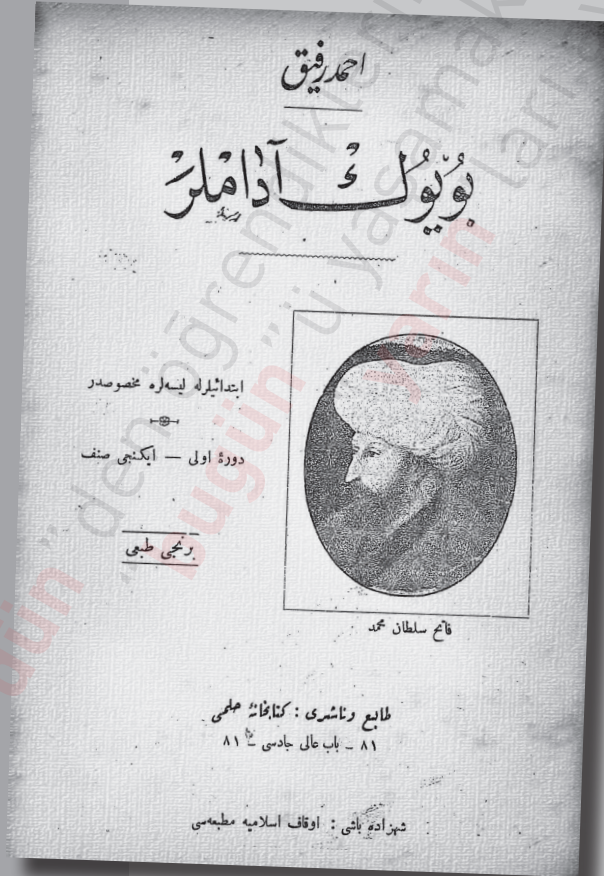
شہزادہ بائی : اوقاف اسلامیہ مطبعہ سی

۱۳۳۹ - ۱۳۴۱

AHMET REFİK ALTINAY

BÜYÜK ADAMLAR

TIPKIBASIM

BÜYÜK ADAMLAR

Türk tarihçiliğinde “tarihi sevdiren adam” olarak bilinen Ahmet Refik Altınay, imparatorluktan cumhuriyete geçişin sancılı, fakat umut dolu eşiğinde, 1923 yılında kaleme aldığı *Büyük Adamlar* ile geçmişin devlerini bugünün okuruyla buluşturuyor. Ahmet Refik’in usta kalemile; Hz. Ömer’in adalet terazisi, Kanuni’nin dünyayı titreten iradesi, Barbaros’un denizlerdeki uğultusu ve Mimar Sinan’ın taşa kazıdığı estetik yeniden hayat buluyor.

Yazar, İslamiyet’in ilk yıllarından başlayıp Türk tarihinin dönüm noktalarına, oradan da Milli Mücadele’nin ateş çemberine uzanan bir çizgide, okuyucuyu soluksuz bir yolculuğa çıkarıyor. İbrahim Müteferrika ile matbaanın kokusunu alacak, Plevne’de Osman Paşa ile direnecek, Sakarya’da Mustafa Kemal Paşa ile yeniden doğuşa tanıklık edeceksiniz.

Bu kitap Türk tarih yazıcılığının geçiş evresini, Ahmet Refik’in “sentezci” tarih anlayışını ve 1920’lerin pedagojik hedeflerini anlamak isteyen okurlar için birincil kaynak niteliğindedir.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

ISBN 978-625-8686-13-5

